

Yapılı Çevre Eğitimi için Alternatif bir Model olarak Kent Düşleri Yarışmaları *Tonguç Akış*

Türkiye’de özellikle 70li yıllarda akademik çalışmalarının gündemine oturan *yapılı çevre* kavramı, mekân üretim süreçlerini bilimsel bir yöntem ile kurgulayarak mimarın kolektif takım çalışmasının parçası olduğu varsayar. Artık mimar, sadece kapalı kara kutusunda tasarım yapan, keyfi çizimler üreten tekil bir kent aktörü olmaktan çıkmış, yaptıkları bilimsel yöntemlerle eleştirilebilen, farklı aktörlü yapı üretim süreçlerine katkılar koyan bir konuma geldiği tartışılmıştır. Bu çok boyutlu yapılı çevre üretimi kavramı, eğitim alanında da çeşitli üniversitelerde ortak mimari araştırma yöntemleri ile hayat bulmuştur. Yurt dışında da yapılı çevre eğitimi temel alınarak, mimarlık eğitimi yeniden şekillendirilmeye çalışılmıştır. Son yıllarda Avrupa Birliği metinlerinde de yer tutan bu kavram, Türkiye özelinde farklı biçimlerde gündeme defalarca gelmiştir.

Özellikle oda bünyesindeki yaz ve güz okulları kapsamında, Mamak Yaz Staj Okulu, Karadeniz Ereğli Öğrenci Çalışması, Safranbolu Göynük, Bartın, Cumalıkızık yerleşimlerindeki oda ve öğrenci çalışmaları Oda'nın yapılı çevre konusundaki açılımlarının örnekleri olarak sayılabilir. Yine Ankara Şube hinterlandı kapsamında Tunceli'de planlanan zorunlu göçten köye dönüş projesi de bu çalışmalar ile birlikte anılabilir. Bu çalışmaları öteye taşıyan Kent Düşleri Yarışmaları da yine bu perspektifi sürdüren etkinlikler olarak algılanmalıdır. “Başka bir mimarlık, başka bir mimarlık eğitimi mümkün” sloganı ile 2006 yılında seçime giden

dimp

, düşüncelerine ve birikimlerine uygun olarak yeni bir eğitim modeli ortaya koydu. Mimarlar Odası Ankara Şubesi olanaklarını kullanarak, kent içinde baskın gündemi mimarlık lehine çevirerek ve kendi gündemini yaratarak, mimarlığın toplumsallaşması yolunda iki önemli adım attı. Farklı bir biçimde ele alınan kent içi araziler ve yapılar, alternatif bir yaklaşım olan

kent düşü kurma modeli”

ile kent içindeki alanları yeniden düşünmemizi ve kent sorunları hakkında kolektif bir düzlemde akıl yürütmemizi sağladı.

Bu modelde, başta yapılı çevre üretiminin gelecekteki adayları olan öğrencileri merkeze alarak, yapılı çevre üretimindeki aktörlerini bir araya getirmeye çalıştı. Belediye, üniversiteler, araştırmacılar ve sivil toplum örgütleri ile bir araya gelerek, ortak bir paydada kent düşü kurmaya yöneldi. Sadece Ankara yerel ölçeğinde sınırlı kalmayan yarışma yöntemi, kent düşleri yarışmasının yarattığı yankılar ulusal ölçeklerde de tekrarlanarak yankıları hissedilen çalışmalar oldu. Projeler yoluyla oluşturulan çalışma ortamında, fikirlerin yarışmacı-rekabetçi ortamı tetiklemesi, bireysel ödül alanların kişiliklerinin ve özel katkıları değil, projeler üzerinde tartışmaya açılan kente yönelik fikirlerin ön plana çıkması sağlanarak, kent sorunları üzerine

odaklanması önemsendi.

Kent düşlerinin birincisi, Ulucanlar Cezaevi alanında kuruldu. Mimarlık öğrencilerinin kent düşü yarışmasına katılımı ile fikir projeleri üzerinden kentin kıyısında terk edilmeye bırakılmış bir alan Ulucanlar Cezaevi Yerleşkesinin boşaltılan bölümü yeniden ele alındı. Bu doğrultuda, çeşitli etkinlikler yolu ile bu kentsel mekânın kente pozitif anlamda kazandırılmasına olanak sağlandı. Bu birinci çalışma, Ankara'daki kentsel problemleri takip ederken, mimarlık ortamının kendine ait bir gündem oluşturma amacını nitelikli jüri üyeleri, yarışma katılımcıları ve ziyaretçiler ile oluşturmaya ve tartışmaya çalıştı. Kurulan kurumsal diyaloglarla (Baro-Oda, Adalet Bakanlığı-Oda, vb.) pekişen bu çalışmalar, bir yapı çevrenin kent içinde hangi yollarla ve nasıl yeniden üretileceği konusunda açılımların geliştirildiği bir platforma dönüştü.

İkinci Kent Düşü ise, **Hasanoğlan Köy Enstitüsü ve Yüksek Köy Enstitüsü** yerleşkesinde gerçekleşti. Sadece mimarlık öğrencileri ile sınırlandırılmayan yarışma, TMMOB'a bağlı odalar yardımı ile gelişerek zenginleşti. Bu fikir yarışması, Cumhuriyet tarihimizde önemli bir kazanım sağlayan Köy Enstitülerinin tarihteki eğitim açılımının nostaljik yeniden hatırlanmasından öte, Ankara'nın kentsel sınırlarının yeniden tartışıldığı ve üniversite öğrenimin biçimleri üzerinde bereketli fikirlerin üretildiği, tıpkı Ulucanlar Cezaevi Kent Düşlerinde benzerinin yaşandığı gibi, geniş bir platforma dönüştü. Yine genç ama mezun Köy Enstitülülerle birlikte yerleşkede yapılan söyleşiler, etkinlikler ve kamp ile türlü disiplinlerden gelen öğrencilerin birbirleri ile tanışması, kaynaşması ve projeler üretmesi sağlandı. Belediyenin ve sivil toplum örgütlerinin katkıları ile zenginleşen bu platform, yapı çevrenin tekrar ele alınmasında önemli bir model oluşturdu. Öğrenci, araştırmacı, akademisyen, yazar, mimar, peyzaj mimarı, şehir plancısı, inşaat mühendisi, sivil toplum örgütleri, belediye vb. kentsel aktörleri bünyesinde barındırarak, kentin problem alanlarına müdahale etme aracı olarak ortaya çıkan Kent Düşleri, yapı çevre eğitimi dediğimiz yapı çevre üretim süreçlerinde farklı boyutlarda ve biçimlerde katkılar koyanların kolektif bir platformun oluşmasına önyak oldu. Yine Kent Düşleri, birlikte tartışma, üretme ve hareket edebilme açılımının yerleşmesi yolunda iki farklı ve önemli deneyim üretmiş oldu.

Özellikle mimarlık akademik ortamının kendi alanına giderek çekildiği günümüzde, yapı çevre eğitiminin yeniden gündeme alınması önemlidir. Bu deneyimlerin daha da gelişmesi için, üniversitelerdeki mimarlık, peyzaj mimarlığı, şehircilik, inşaat mühendisliği bölümleri gibi eğitim çevrelerinde de tartışılması, tekrar tekrar değerlendirilmesi ve eleştirilmesi gerekmektedir.

http://www.dimp.org/index.php?option=com_content&task=view&id=81&Itemid=99